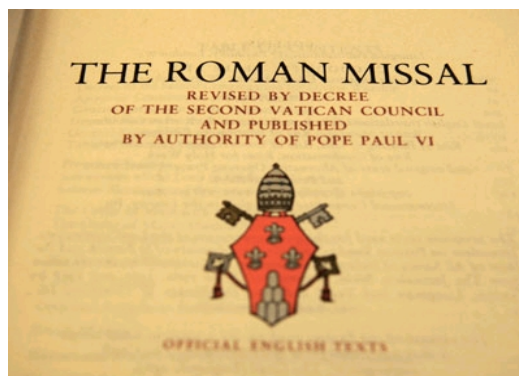

Niekoľko čriepok z aktuálnych tém v anglicky hovoriacom svete

Naše Teologické fórum sa venuje hlavne témam z nemecky hovoriaceho sveta. Zaujímavé diania v Katolíckej cirkvi sa deje aj v anglicky hovoriacom priestore. Bez nároku na úplnosť by som rád uviedol tri aktuálne témy, ktoré teraz hýbu našou cirkvou v USA a Írsku.

1. Nový anglický preklad Rímskeho misála

Po 40 rokoch využívania prekladu Rímskeho misála (preklad po liturgických zmenách zavedených na Druhom vatikánskom koncile) bolo rozhodnuté uskutočniť nový preklad, aby bol viacej „vznešený“ a lepšie zodpovedal latinskému originálu a latinskému slovosledu. Bolo rozhodnuté, že sa tento nový preklad bude používať vo všetkých anglicky hovoriacich krajinách. Rozhodnutie bolo vykonané bez hlbšej diskusie a nejakej formy testovania. O prijatie prekladu rozhodli biskupské konferencie.

Kritici tento preklad považujú za umelý, neprirodzený, vyumelkovaný, používajúci neaktuálny slovník, archaický, gramaticky nesprávny a nakoniec aj úplne zbytočný. Nezohľadňuje žiadne kultúrne špecifiká a podceňuje význam kultúrne podmienených idiómov. Je to pociťované ako cesta späť od výtvarných VKII. Nie je pochopiteľné, prečo napr. existuje niekoľko španielskych prekladov misála prispôbených rôznym kultúram, ale anglický musí byť jednotný. Mnoho biskupov a uznávaných liturgistov sa nazdáva, že nový preklad obsahuje veľa chýb a že nebude prijatý veriáciami. V USA sa rozrastá hnutie „What If We Just Said Wait?“ Požadujú pozastavenie celosvetovej implementácie nového prekladu a žiadajú, aby sa tento misál pilotne vyskúšal v starostlivo vybraných farnostiach a po jednom roku sa jeho používanie starostlivo vyhodnotilo. Až potom nech sa rozhodne o jeho celosvetovom využívaní alebo o jeho úplnom stiahnutí.

<http://www.whatifwejustsaidwait.org/>

2. Apoštolská vizitácia amerických ženských rádov

Kardinál Franc Rodé, prefekt Kongregácie pre inštitúty zasväteného života a spoločnosti apoštolského života, nariadil apoštolskú vizitáciu ženských rádov v USA.

Celoamerické združenie predstavených ženských reholí (LCWR) má s Vatikánom dlhodobú históriu neporozumení a sporov. LCWR vzniklo na základe CIC, ale už v 70. rokoch mali odlišné názory na postavenie ženských reholí a samotného postavenia žien v cirkvi. V roku 1992 dokonca Vatikán

ustanovil konkurenčnú organizáciu predstavených ženských reholí, ktorá zastupuje v súčasnosti menej ako 10% rádov, zvyšných viac ako 90% je stále zastúpených v pôvodnej LCWR.

Témami, na ktorých prichádzajú do sporu s Vatikánom sú rovnoprávnosť žien, postoj k homosexualite, službám mimo cirkvi, spôsobu náboženského života. Ostro vystupujú proti tzv. patriarchálnemu poňatiu cirkvi. Teda patriarchálnym hodnotám, ktoré objektívne vzaté pridelujú ženám len druho–triedny status. Podľa predstaviteľiek amerických ženských reholí celá cirkev je vedená štruktúrami, zákonom a rituálom, kde výrazne dominujú muži. Americké predstavené ženských rádov túžia a žiadajú po takom modeli cirkvi, kde by ženy boli viac zainteresované do rozhodovacích procesov v rámci cirkevných štruktúr. Na druhej strane vyjadrili túžbu stále zostať v rámci katolíckej cirkvi. Americké ženské rády svoj postoj voči Vatikánu už mnoho rokov označujú ako **Lojálny disent.**

Mnoho vedúcich predstaviteľov laických komunit ale aj biskupov je „vyrušených“ apoštolskou vizitáciou z dvoch dôvodov – samotným faktom vizitácie a spôsobom vizitácie.

Fakt vizitácie

Vedenie ženských reholí LCWR (viac ako 90% všetkých komunit v USA) sa každoročne na dobrovoľnej báze stretáva v Ríme s príslušnou kongregáciou za účelom otvorenej diskusie. Všetky predstavené komunit sú v pravidelnom kontakte s miestnym ordinárom a často ho pozývajú na stretnutia pri rozličných príležitostiach. Navyše náboženský život v komunitách už nie je zavretý za múrmi kláštorov ale pred očami laikov, kňazov a biskupov. Apoštolská vizitácia nie je normálnym dialógom s cieľom zlepšiť duchovný život ale cirkevnou analógiou vyšetovania najvyšším súdom, keď je vážne podozrenia zo spáchania nekalej činnosti. Je pociťovaná ako bezdôvodný a nečakaný útok. Publicisti ho nazvali aj „*Pearl Harbor štýl dialógu*“.

Forma vizitácie

Hoci bola vizitácia schválená dostatočne pred výročným stretnutím LCWR v Ríme, na tomto stretnutí nebolo vôbec spomenutá ani konzultovaná.

Väčšinou sa vizitácie týkajú špecifického rádu, územia alebo spirituality. V tomto prípade však ide o vizitáciu všetkých 60 000 sestier v cca 400 komunitách. Prekvapivo na celú túto úlohu bola ustanovená jedna osoba s obrovskými právomocami. Ide o sestru, ktorá je prakticky neznáma (nepožíva žiadnu autoritu). Súčasťou vizitácie je aj on-side vizitácia. Na túto úlohu je potrebné množstvo sestier a ich úloha je veľmi špecifická – vyžaduje okrem iného aj prísahu lojality k Svätému stolcu – čo mnohé sestry požiadane o on-site vizitáciu odmietli. Tie čo takúto úlohu prijali, majú veľmi odlišné názory na spiritualitu, postoj k autoritám i náboženský život ako taký.

Predstavené museli vyplniť dlhý dotazník. Na základe týchto údajov má táto osamotená vizitátorka napísať správu o náboženskom živote v ženských rádoch v USA. Americké sestry nedôverujú takejto forme vizitácie a obávajú sa o jej objektivitu a nestrannosť.

Čo je motiváciou takejto vizitácie? Jediným oficiálne vyjadrením motívu je veta “pohľad na kvalitu života žien v USA, ktoré sú členkami apoštolských náboženských inštitútov“. V následných diskusiách bola vizitácia zdôvodnená výrazným poklesom členiek týchto rádov za posledných 40 rokov a viacerými sťažnosťami na štýl života a spiritualitu mnohých amerických ženských rádov.

Zlé jazyky tvrdia, že jednou z motivácií by mohol byť akýsi „cenzus“ majetku týchto spoločností, ktorí by sa mohol použiť na odškodnenie obetí sexuálnych škandálov. V neposlednom rade ide aj o to, že dospelá vzdelaná žena zo západnej kultúry s rešpektom pre rovnoprávnosť, nemôže mať rovnaký štýl duchovného života ako ženy v tradičných krajinách s tradičnejšou religiozitou. Toto však vo Vatikáne nie je prijateľné. Zo ženských reholí v USA, ako už bolo povedané, navyše často počuť hlasy o väčšej rovnoprávnosti žien v cirkvi a o príliš patriarchálnom modeli vedenia cirkvi.

Na fotografii je najužšie vedenie LCWR – združenia vedúcich predstaviteľiek ženských katolíckych rádov v USA

Jednou z hlavných hovorkyň ženského duchovného hnutia je sestra Sandra M. Schneiders, ktorá je profesorkou teológie a členkou rádu nepoškvrneného srdca Panny Márie. Jej vyjadrenie na vizitáciu bolo pomerne ostré:

„Náboženské kongregácie nie sú „franchise“ pobočkami Vatikánskej „centrály“. Nie sú ani finančne ani organizačne ani právne podriadené. Tak ako rodiny a firmy, aj sestry majú rozličné poslanie, potreby a štýly života. Rády sa odlišujú vo svojich charizmách, službách, spôsoboch modlitby. Prakticky každý aspekt náboženského života môže byť legitímne interpretovaný a žitý odlišne v rozličných komunitách.“

Ženské rády v USA sa už dlhodobo pokúšajú zreformovať cirkev zvnútra. Vo svojom úsilí zatiaľ zašli ďalej ako mnohí ostatní vnútro-katolícki reformátori.

3. Sexuálny škandál v Írsku

Najväčšou a najsmutnejšou témou je samozrejme sexuálny škandál v Írsku. Ako uvádza tzv. *Ryanova* a taktiež *Murphyho správa* publikované v rokoch 2009, od roku 1975 bolo v sociálnych zariadeniach pre deti a mládež prevádzkovaných katolíckymi rádmi zneužívaných tisíce detí. Zneužívanie malo mnoho podôb - od psychického zastrašovania, cez fyzické ubližovanie až po sexuálne zneužívanie.

Sociálne zariadenia, v ktorých dochádzalo k zneužívaniu, prevádzkovala katolícka cirkev ale boli financované štátom. Do týchto zariadení boli zaraďované deti z nefunkčných rodín, problematické deti ale často krát aj deti len s drobnými prehreškami. Dôležitou autoritou na zaradenie alebo nezaradenie detí do týchto zariadení bol miestni farár.

Na zodpovednosť sú brané stovky kňazov, členov mužských ale aj ženských reholí ale aj laických pracovníkov v týchto zariadeniach.

Kľúčovým faktom na pochopenie dosahu aféry na írsku spoločnosť (a celý anglicky hovoriaci svet) je to, že katolícka cirkev až do konca 80 rokov mala dominantné postavenie v spoločnosti a dublinský arcibiskup býval v princípe najplyvnejším mužom v krajine.

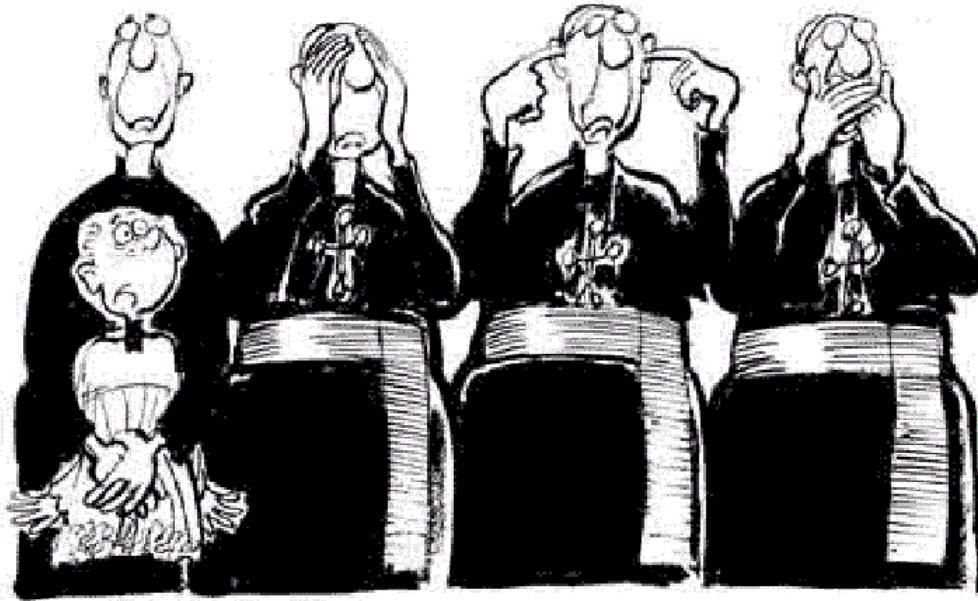
Tento sexuálny škandál má mnoho rozmerov a dimenzií

1. Samotné zneužívanie detí prakticky nerušene počas 30 rokov. V prípade chlapčenských škôl bolo zneužívanie systematické, v prípade dievčenských malo zneužívanie podstatne nižšiu intenzitu
2. Atmosféra strachu a moci cirkvi zabránila tieto zneužívania ohlásiť predstaveným, vinníkov potrestať a ukončiť prax zneužívania (niekoľko výnimiek)
3. V prípade, že niekto nahlásil zneužívanie, vo všetkých prípadoch bolo hlavným cieľom utuľtať tieto skutočnosti, pričom vinníci neboli nikdy odovzdaní polícii. Kľúčovým bolo nepoškodiť obraz Cirkvi. Aktívnu rolu v ukryvaní skutočností hrali aj viacerí biskupi.

Sexuálnemu zneužívaniu sa tak nepostavila žiadna hrádza.

4. Po prepuknutí škandálu sa viacerí predstavitelia rádov a biskupi správali defenzívne a nespolupracovali (alebo len minimálne) s vyšetrovacími komisiami (výnimkou bol napr. súčasný dublinský arcibiskup Diarmuid Martin). Osudy zneužívaných detí zaujímali len málokoho.
5. V prípade finančného vyrovnania sa rády dohodli so štátom na príspevku cca 10% z celkovej sumy (cca €130 voči €1,2 mld). Táto zmluva je pre štát zjavne nevýhodná.

Asi máločo lepšie ilustruje podstatu škandálu ako nasledujúca karikatúra:

Táto aféra úplne otriasla dôverou v RKC v Írsku. Cirkev, ktorá bola dlhé desaťročia pri moci ukázala, že túto moc nedokáže zvládnuť. Bežní veriaci sú zhrození, znechutení... Po publikovaní správy sa postupne štyria biskupi pred Vianocami 2009 vzdali svojich úradov, pričom piaty (tiež kritizovaný v správe) zatiaľ odmietol rezignovať.

Ako vyjadril veľmi vplyvný a uznávaný dominikán Timothy Radcliffe (bývalý celosvetový generálny predstavený) , ktorý z poverenia arcibiskupa Martina oslovil zhromaždenie kňazov dublinskej diecézy, uviedol: „Som presvedčený, že celá kríza sexuálneho zneužívania je veľmi hlboko spojená s mocou a so spôsobom akým sa moc v cirkvi uplatňuje na všetkých úrovniach – od Vatikánu až po farského kostolníka. Často krát to nie je moc Ježiša, ktorý je tichý a pokorný srdcom.“

Na inom mieste uviedol: „Cirkev sa nainfikovala tou istou kultúrou moci, akú môžeme nájsť v širšej spoločnosti. Tento škandál je podstatne viac ako kríza týkajúca sa sexuálneho zneužívania. Je to kríza kultúry klerického stavu. Klérus sme povzniesli do nebeských výšin a kňazstvo chápeme príliš často cez optiku moci. .. kríza môže a musí byť počiatkom úplnej a zásadnej obnovy našej cirkvi.“

Istý írsky kňaz sa v jednom rozhovore vyjadril:

„Teraz musíme hovoriť len pravdu, nič iné. Cirkev je v štádiu, keď nemá žiadnu dôveryhodnosť, žiadnu dobrú povesť, žiadnu morálnu autoritu. Teraz je mojim jediným cieľom – a to mi ako kňazovi zaberie zvyšok môjho života – opätovne vybudovať dôveru v cirkev – pretože dôvera v cirkev bola narušená na úplne fundamentálnej rovine.“

Rastislav Kočan (rastislav.kocan@gmail.com)

12. januára 2010